

ROND DE SCHUTSBOOM

PERIODIEKE UITGAVE
VAN DE HEEMKUNDEKRING
DE VYER HEERTGANGHEN
GOIRLE

**Unieke gelegenheid
voor
BRUILOFTEN
PARTIJEN
en alle
FAMILIEFEESTEN**

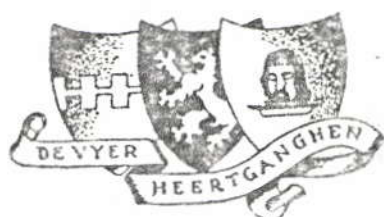
**CAFÉ-RESTAURANT
„DE LINDE”
C. v. d. Brand**

Ook voor een etentje met familie
of vrienden in „DE LINDE”

Gaarne vooraf even bellen.

GEZELLIG UIT – GOED VOOR U

Dorpsstraat 52, 5051 CL Goirle
Telefoon 013 - 34 13 66

ROND DE SCHUTSBOOM

Periodiek van de:

STICHTING HEEMKUNDIGE KRING
„DE VYER HEERTGANGHEN”
GOIRLE

secretariaat: R. Bunchestraat 2, 5051 KX GOIRLE. 013-342973
redactie: Venneweg 11, 5051 BN GOIRLE. 013-342182

jaargang: 6

nummer: 1

mei 1986

INHOUDSOPGAVE

* Onze vroede vaders van weleer:	blz. 2
Het wapen van Goirle - Ad Houtepen	
* Tussen Ley en die Gemeynackeren:	7
Het geslacht van Goerle - J.C.J. Hoogendoorn	
* Uit de koker van Cees Robben over Goirle:	11
Sint Jacob, hofstede, herberg annex brouwerij	
* Kringaktualiteiten:	18
Koninklijke onderscheiding	
* De Kempen en zijn volk -4- Willy van Rooy	20
* Een verlate beeldenstorm op Nieuwkerk:	22
P.J.M. Wuisman, streekarchivaris	
* Stilstaan in de kruidentuin:	24
Het Lieve Vrouwebedstro - Ton Sas	
* Genealogie: Onze familienaam -4-	26
J. Wijdemans	
* Vreugde en leed in ruim kwart eeuw buurtverkeer	29
F. Timmers	

ONZE VROEDE VADEREN VAN WELEER —

HET WAPEN VAN GOIRLE

Hoog in de topgevel van ons oude gemeentehuis, thans 'De Vijf Bogen', is een steen gemetseld, die de beeltenis van het gemeentelijk wapen draagt.

In Goirlese Toestanden, nr. 4 van 15 april 1925 lezen we hierover:

Daar zit aan de plaatsing van deze steen een geschiedenis vast; en een schandelijke geschiedenis.

Weten onze gemeentenaren wel, wat die aardigheid gekost heeft? Niet?

Och, we behoeven het ook niet te vragen, want alles wat met de bouw van ons gemeentehuis in verband staat is zozeer met een waas van geheimzinnigheid overdekt, dat, behoudens enkele ingewijden, feitelijk niemand onder ons weet wat het allemaal gekost heeft. Zelfs de meeste raadsleden niet.

Wij weten er iets meer van.

Maar geloof ons lieve lezers en lezeressen, de cijfers zullen U doen rillen. De plaatsing van deze steen heeft gekost, schrik niet, schoon aan de haak f 4000,-- Prikkie hé.

Laten wij het U even voorrekenen.

Tegen de tijd dat ons nieuwe raadhuis gereed kwam - de eerste steen werd gelegd op 30 september 1920 - werd aan een Bossche beeldhouwer opdracht gegeven om boven in de topgevel, zo hoog dat niemand haar ziet, de beeltenis van het gemeentelijk wapen te plaatsen. De levering van de steen werd gegund voor de prijs van f 800,--.

Maar voor dat het kunstwerk gereed was en te Goirle arriveerde, waren de stellingen afgebroken en moest

er dus een nieuwe stellinge gebouwd worden.

'Geen nood,!' zei de burgemeester tegen de raadsleden, 'dat kost ons niets. We hebben afgesproken met de beeldhouwer, dat de kosten van plaatsing in de gevel in de prijs is begrepen.'

Maar, jawel, de beeldhouwer vertikte het lekker. Hij wist niets van een afspraak en diende een extra rekening in bij het gemeentebestuur van circa f 1000,-- voor werkzaamheden verbonden aan het plaatsen van de steen.

Goede raad was duur. Dan maar procederen, zonder te denken aan de levenswijze spreuk;

Wie procedeert om 'n koe,
Legt er 'n perd ôn toe.

Maar onze vroedschap zou zich dan eens niet laten kisten. Prachtig. Een paar maanden later viel de uitspraak. De gemeente verloor. Proceskosten f 2200,--.

Intussen was het gehele gebouw voltooid en toen de Heer zijn werk overschouwde, toen ontdekte hij, dat het ... nog niet deugde.

De bedoeling was geweest, dat de steen in de heraldische kleuren, dus blauw veld met gouden hoofd op gouden tord zou worden gebracht. En nu troonde hij daar in een vaal geel kleurtje.

Maar nu zouden ze het er toch maar bij laten.

Dank je de koekoek.

De steen die aanvankelijk gekocht was voor f 800,-- kostte door de grove onachtzaamheid van B. en W. de respectabele som van f 4000,--.

Zie hier de korte zakelijke, droeve geschiedenis van het wapen van Goirle; daarboven hoog in de gevel van ons wel fraaie maar peperdure gemeentehuis.

TOELICHTING

Bij naspeuringen door enkele mensen van onze Kring in het archief van de Gemeente Goirle, vonden wij in

map nr. 115 'De procedure contra W. v. Nunen inzake beeldhouwwerd Raadhuis'.

Hieruit blijkt dat de opdracht tot het vervaardigen van de steen is gegeven door de architect van het raadhuis Th. Taen Err Toung.

De opdracht ging naar W. van Nunen, beeldhouwer te 's-hertogenbosch.

De steen schijnt eerst in Goirle te zijn aangekomen. De ruwe steen uiteraard, want op 5 maart 1921 wordt hij naar Den Bosch vervoerd door de Hollandse Staats-spoorwegen. Vanaf het station aldaar wordt hij naar de bestemde plaats gebracht om gekapt te worden. Dit transport werd 'per bolderwagen', een vierwielige paardenwagen, geklaard door de Gebr. Sars voor de somma van f 5,--.

Op 27 april 1921 arriveerde de gekapte steen uit Den Bosch in Goirle per tram. De kosten bedroegen f 8,50.

W. van Nunen dient de rekening in voor bewerking en aflevering van de steen groot f 808,--. Er zou 266½ uur aan gewerkt zijn.

De architect adviseert de Gemeente de rekening niet zonder meer te betalen, daar hij van mening is dat de werkuren opgeschroefd zijn.

Daarop gaat van Nunen procederen middels zijn advocaat Mr. Hengst.

Op een gezegeld papier lezen we het volgende:
'Architect Th. Taen Err Toung te Amsterdam draagt namens B. en W. van Goirle aan W. van Nunen te 's-Hertogenbosch op, het maken van een beeldhouwwerk aan het Raadhuis te Goirle, tegen het loon van f 1,40 per uur voor het werk te Goirle, van f 1,25 per uur voor het werk in zijn werkplaats, terwijl bijkomende kosten zijn: tijd van reizen, reiskosten personeel, gereedschap en zoals verder overeengekomen, terwijl de betaling zal geschieden in drie termijnen, waarvan de laatste vervalt acht dagen na oplevering van het werk, alles volgens akte d.d. 2 maart 1920.'

Uit hetzelfde papier blijkt dat:

'W. van Nunen geeft zijn toekomstige vordering in pand aan de Credietvereniging De Hanze te 's-Bosch. Deze laatste verzoekt Goirle alle gelden welke zij aan van Nunen schuldig is of zal worden inzake bovenschreven aanneming, werk en meerdere leveringen in de ruimste zin, aan hen te voldoen en het restant zullen zij aan de pandgever uitkeren.

Gedagtekend: April 1921.'

De gemeente roept het advies in van twee deskundigen; Jos Geelen en Jan Balendong jr., beeldhouwers uit Roermond, om het berekende loon na te gaan. Ze zullen wanneer het zover komt, ook tijdens het proces als getuigen optreden.

Ze komen inderdaad tot 'minder uren' en hun slotsom is dat de gevelsteen voor f 400,-- geleverd had kunnen worden.

(Bij zo'n groot verschil plaats ik toch een vraagteken. Willen de heren uit Roermond hier de gemeente mischien laten voelen dat ze beter met hen in zee hadden kunnen gaan? Concurrentie? A.H.)

Hoe het ook zij, op 22 maart 1922 krijgt de Gemeente toestemming van Gedeputeerde Staten het proces te voeren. Hun raadsman is Mr. A.R. Bueno, Advocaat en Procureur, Gasthuisstraat 49a te Tilburg.

Op een tussentijds voorstel van de Gemeente aan van Nunen accoord te gaan met f 550,-- plus de proceskosten, gaat van Nunen niet in.

Tijdens het proces blijkt dat aan de steen gewerkt hebben naast van Nunen zelf, de beeldhouwers C.G. Vos, B. Schampers, Jos. Copay, J.W. Fersveld en J. Smits.

Op 16 oktober 1923 deed de rechtbank uitspraak. Mr. Bueno deelt dit de Gemeente per brief mede: 'In overweging nemende, dat er door partij (Goirle) wel ENIG doch niet VOLLEDIG bewijs was geleverd, werd aan W. van Nunen de suppletoire eed opgelegd, ten aanzien van de deugdelijkheid der verschillende posten. Ik verzoek U mij te willen melden of U zich bij deze uitspraak wenst neer te leggen.'

Geen heil ziende in verdere stappen capituleert de Gemeente. Kosten van het proces f 2365,--.

Met de oorspronkelijke nota ad f 808,-- en de extra plaatsingskosten komt die steen derhalve op een kostprijs van f 4179,--.

Laten we er maar zuinig op zijn.

Ad Houtepen.

Bron: 'Goirlese Toestanden, verschijnt als het nodig is', nr. 4, 15 april 1925.

TUSSEN „LEY EN DIE GEMEYNACKEREN.”

HET GESLACHT VAN GOERLE

In de oude archieven duikt zo nu en dan de familienaam Van Gorle - Van Goerle (met oe of ou) - Van Gorel - Van Goorle (met oo of oi) - Van Gorié en Gorlaeus op. Het zijn allemaal dezelfde namen, al dan niet familie of tijdgenoten van elkaar.

In de vorige aflevering van Rond de Schutsboom, jrg.5 nr. 3, noemden wij reeds Gerhard, die ridder van Goirle werd genoemd en als vazal in dienst was van Hendrik I, een Jan van Goerle in dienst van Hertog Jan III en een Wouther van Goerle eveneens ridder en in dienst van de Hertog van Brabant.

Of deze familienaam is afgeleid van onze woonplaats, weten we niet, want een genealogie van deze Van Goerles is niet bekend.

Ofschoon vele familienamen in oorsprong van plaatsnamen zijn afgeleid, behoeft een familienaam die overeenkomt met die van een plaatsnaam, toch in geen enkele relatie te staan met die plaatsnaam.

Met het adellijke geslacht Van Goerle zou dat ook wel eens het geval kunnen zijn.

Ons heemarchief bevat een boekwerkje van de hand van Prof.Dr. F.M. Jaeger dat in 1918 verscheen met de lange titel 'Over David van Goorle als Atomist en Over het Geslacht van Goorle in Noord Nederland'.

Daarin staat vermeld dat reeds vroegtijdig in de geschiedenis van de stad Antwerpen het geslacht Van Goorle als één van de aanzienlijke families aldaar wordt genoemd.